

Pontus Cerin
Industriell miljöteknik, IEI

Tentamen i hållbar utveckling och företagande, TKMJ51, TEN1 2018-10-22

Examinator eller annan utsedd lärare besöker tentamen ca 1 timme efter att den inletts och kan i övrigt nås via telefon på 0733 288 933. Inga hjälpmedel är tillåtna. **Skriv varje huvudfråga på separat papper**, där du utöver svaret också anger AID-nr samt vilken fråga svaret avser. **Skriv noggrant, tydligt och med fokus på centrala delar i kursen. Motivera dina svar väl för frågor där textsvar efterfrågas. Läs frågorna noga, inklusive de anvisningar som ges!**

1. Ta ställning till om följande påståenden är sanna (S) eller falska (F). Du gör det genom att skriva upp respektive bokstav (a-j) samt ditt svar. Du får lämna en kort kommentar för förtydligande, men det krävs inte. Ett korrekt svar ger 1p, ett inkorrekt svar kan ge -1p. Frågan kan inte ge mindre än 0p totalt. Kommentarer kan påverka utfallet.

- a) Företag som är ISO 14001-certifierade måste tillhandahålla publikt tillgängliga miljörapporter.
- b) EU har infört en lagstiftning om hållbarhetsrapportering vilket innebär att större företag bl.a. skall redovisa miljöfrågor och sociala frågor. Svensk lagstiftning ställer detta krav på alla företag, med undantag för de flesta SMF (Små och mellanstora företag).
- c) 75 procent av företagen ger enligt KPMG en obalanserad bild i sina hållbarhetsredovisningar avseende SDGs (FNs globala hållbarhetsmål), där de flesta rapporter berättar om företagets positiva påverkan, men inte den negativa.
- d) Styrmedel delas vanligen in i olika kategorier, där det så kallade Bonus-Malus-systemet för fordonssektorn tillhör kategorin *ekonomiska styrmedel*.
- e) En miljökonsekvensbeskrivning utförs för att bedöma en produkts miljöprestanda.
- f) Öhman fonder beskrev en vanlig process för hållbara fonder där man först utför en s.k. ESG analys, följt av att man väljer in företag, sedan försöker påverka alla utvalda och därefter exkluderar vissa företag.
- g) Begreppet Corporate Social Responsibility och relaterade standarder såsom ISO 26000, har enbart fokus på den sociala dimensionen av hållbar utveckling. Miljöfrågor och ekonomiska frågor är exkluderade.
- h) Företag som är tillståndspliktiga enligt miljöbalken skall årligen upprätta en miljörapport. Kraven på sådana rapporter fastställs av Global Reporting Initiative (GRI).
- i) Bland miljöbalkens hänsynsregler finns det så kallade "kunskapskravet". Det riktar sig främst till myndigheter med innebörden att myndigheterna ej får ställa krav på företag utan att först ha utrett miljöaspekter fullständigt.
- j) De allmänna tillgångarnas tragedi beskriver problemet då det inte finns någon stark överordnad styrning av en naturresurs utan enskilda aktörer överutnyttjar resursen för att få en så stor andel till sig själva som möjligt.

2. Lös uppgifterna, där du maximalt får använda 100 ord per delsva a-d (3p per deluppgift):

- a) Förklara hur EUs förordningar och direktiv förhåller sig till och påverkar svensk lagstiftning.
- b) Inom miljöetiken diskuteras ibland *egenvärden* och *instrumentella värden*. Förklara vad det handlar om för typ av värden. Klargör skillnaden mellan dem genom att kort beskriva ett praktiskt exempel.
- c) Förklara hur en del lagstiftning under senare decennier har gått från Pigou-centrerad till att omfatta Coases idéer om bl.a. ansvarsfördelning. Exemplifiera med EUs nya lagstiftning som sätter ett tak på hur mycket växthusgaser bilar som säljs i Europa får släppa ut.
- d) Det finns många som förespråkar ekonomisk tillväxt, men när sådan debatteras i miljösammanhang berörs ofta begreppet ”frikoppling”. Förklara vad frikoppling innebär och varför det begreppet är relevant i denna kontext. Hur påverkas denna frikoppling av att värdekedjorna blir alltmer internationella?

3. Lös uppgifterna, där du maximalt får använda 200 ord per delsva a-d (3p per deluppgift):

- a) *Planetary Boundaries*, som har tagits fram av en framstående forskargrupp, beskriver och har uppskattat gränserna för nio olika biofysiska områden. Beskriv dessa och klargör för vilka av dem vi idag passerat de hållbara gränsvärdena, enl. forskarna.
- b) Ett flertal olika intressenter kan påverka svenska industriföretags miljöarbete. Beskriv den roll stora företagskunder, fondbolag och lagstiftare kan spela i detta avseende.
- c) Beskriv centrala problem med dagens hållbarhetsredovisningar från företag, med fokus på begreppen; legitimitet, legalitet, isomorfism, frihetsgrader, bedömning utifrån och in, samt intressenter (och/eller intressentteori).
- d) FNs Globala mål - *Sustainable Development Goals, SDG* – har under de senaste åren fått stor genomslag, vilket ni har sett gällande GRI, GC och Öhman m.fl., under kursens gång. Beskriv sex av dessa 17 mål.

4. Nedan finner du en tabell med tre kolumner. I kolumn 1 finns fyra verktyg/koncept som vi berört i kursen. I kolumnerna 2 och 3 finns centrala ord/begrepp som främst har en tydlig koppling till ett av dessa fyra verktyg/koncept. Uppgiften går ut på att klargöra kopplingarna, så att du kopplar samman varje verktyg/koncept (i kolumn 1) med två ord/begrepp – ett från kolumn 2 och ett från kolumn 3. Du skall alltså göra fyra kompletta kopplingar, där varje koppling består av en del från respektive kolumn. Orden/begreppen skall bara användas en gång och till den koppling där de passar bäst enligt kursen (2p per rätt koppling; -1p kan ges för felaktiga och mindre viktiga kopplingar).

Kolumn 1 – verktyg/koncept	Kolumn 2 – ord/begrepp	Kolumn 3 – ord/begrepp
Ansvarsfulla investeringar	GRI	Miljöbelastning per funktion
GHG Protokoll	PRI	CDP
Extern kommunikation	Produkter	Påverka företag
Livscykelanalys	Scope 1 och 2	Väsentlighet för intressenter

5. Ta ställning till om följande påståenden är sanna och/eller falska. Du måste också tydligt motivera ditt svar, eller problematisera det på ett insiktsfullt sätt (3p per deluppgift). Du får maximalt använda 100 ord per delmotivering (a-d).

- Centrala modeller för ledningssystem som används världen över, exempelvis miljöledningssystem, grundar sig på den så kallade PDCA-cykeln. Men enligt mycket erkända forskare såsom Kathleen M. Eisenhardt finns det skäl att debattera i vilken mån centrala inslag i form av toppstyrning, långsiktig planering samt målstyrning fungerar väl för alla typer av organisationer.
- För företag med miljöledningssystem är det lätt att fastställa och uppnå relevanta miljömål.
- Produktutvecklare är en nyckelgrupp vars arbete bör inkluderas inom ramarna för miljöarbete/miljöledningssystem.
- Begreppet *de allmänna tillgångarnas tragedi* beskriver hur utsatta människor kan "fastna" uppströms i företags värdekedjor under nästan slavlika arbetsförhållanden.

6. För att komma till bukt med de riktigt stora miljöproblemen som företag i t.ex. en bransch orsakar; genom sin produktion, produkter och eller tjänster; diskuteras det i en mycket känd artikel i Harvard Business Review av Porter och van der Linde om hur en effektiv lagstiftning kan utformas – inklusive processen för att ta fram regleringen – för att samtidigt skapa konkurrensfördelar åt industrin. Beskriv fem av de elva punkter som har berörts vid ett flertal tillfällen under kursens gång för att skapa en mer 'Green and Competitive'-lagstiftning.

Du får maximalt använda 300 ord till svaret. Frågan kan ge 5p.

7. Du är hållbarhetsanalytiker för ett fondbolag och ditt uppdrag är att analysera fordonssektorn och ge ett investeringsråd till bolagets fondförvaltare. Beskriv hur du bedömer företaget där du beaktar frågor såsom; branschens hållbarhetsfrågor, lagstiftning inom viktiga marknader, företagens produktportfölj och teknikutveckling; i din analys.

Du får maximalt använda 300 ord till svaret. Frågan kan ge 5p.

För nedanstående betyg fordras normalt:

Betyg	Procent av totalpoäng
3	50
4	75
5	90